

catum. O te, Jesu salus omnium! O admiranda et amanda dignatio! O Jesu mi dilecte, et Deus immensæ gloriøsæ, verm̄is contemptibilis propter me fieri non despexisti! O speculum! O claritas angelorum! Ascendisti arborem crucis, et extendens manus ac membra tua in ejus ramis effudisti floridum sanguinem per radices tui corporis. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutans accipiam, et nomen Domini invocabo* (Psal. cLV, 12, 13). Deo Gratias ²²⁷.

VARIÆ LECTIONES.

²²⁷ Heu sponsa mea dilecta cerne meas
 Quas pro te suffero pœnas.
 Ferie non expavi
 Quod agunt crux, lancea, clavi.
 Fel ego degustavi,
 Quia te vehementer amavi.
 Tu mihi redde vicem,
 Tu quoque tolle Crucem.
 Vides me nudum,
 Verberibus laceratum,
 In medio latronum,
 Cruci ignominiosæ clavis ferreis affixum,
 Aceto in cruce potatum,
 Post mortem lancea latus vulneratum.

Ad hoc anima dixit: Ecce vox sanguinis sponsi mei Jesu dilecti clamat ad me de Cruce. O sponsa mea unica, vide dolorem meum. Ad hoc sponsa, Jesu, mihi dilecte, factus es pro me opprobrium hominum. Qui est Dominus angelorum, attende, o anima mea, iste est dilectus tuus, cujus pedes pallidos, clavo perfossos, sanguine perfusos intueris. Vide non sine amaro planctu et lacrymis, non positum suaviter, sed distentum crudeliter in ligno duro corpus Jesu delicatum. O te Jesu salus omnium! o admiranda et amanda dignatio! O Jesu, mi dilecte, et Deus immensæ gloriæ. Verm̄is contemptibilis propter me fieri non despexisti. O speculum, o claritas angelorum! Ascendisti arborem crucis, et extendens manus ac membra tua in ejus ramis effudisti floridum sanguinem per radices tui corporis. *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem salutans accipiam, et nomen Domini invocabo* (Psal. cLV, 12, 13). Deo gratias. Explicit narratio Beatæ Virginis Mariæ, de Passione Domini ad B. Anselmum.

DE MENSURATIONE CRUCIS

LIBER

In illud Christi: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam quotidie, et sequatur me* (Lucæ IX, 23)

Quoniam jubente filio tuo Christo: *Perfecti estote*, B
sicut et Pater vester cœlestis perfectus est (Matth. v, 48): et Apostolo exhortante ut ad perfectionem feriamur, omnibus modis ad perfectionem vitæ tendere debemus; tendentes autem sine ductore, errare possumus; optime consulit nobis in eo bonitas tua, Dēus meus, qui eundem unicum tuum nobis in ductorem tradere dignatus es, ut nobis factis et verbis viam veritatis ostenderet ac doceret. Cui etenim ut eum confidenter sequeremur perfectionis testimonium perhibuisti, dicens: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite* (Matth. xvii, 5). Ipse igitur, ut faceret voluntatem tuam, quoddam compendium viæ perfectionis brevibus sub verbis, sed plurimum ponderosis, nobis ostendit dicens: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me*. In quibus verbis ostendit paucitatem perfectorum libertate arbitrii eum sequi volentium; ipse tamen vult noster esse ductor, initium viæ perfectionis, medium et finis, et qua intentione sit ambulandum. Singula autem in suis locis patebunt.

CAPUT PRIMUM.

Expenduntur primæ particulæ, Si quis, ubi de radicibus et remediis pusillanimitatis.

Paucitatem perfectorum innuis, Domine, in eo quod dicis: *Si quis*, quasi aliquis ex multis vult post me venire. Et quare hoc, Deus meus, nisi ex quodam torpore et pusillanimitate nimia, eo quod plerique animum suum ad tendendum sursum cogere nolunt, et perfectam viam attentare non audent. Nascitur autem pusillanimitas etiam nimio timore, maxime propter peccata præterita, et quod minus propria respiciunt merita, propter utilitatem; quod nimis timent impedimenta, et quod statim non sentiant se proficere, inter quotidianos lapsus, et quod tuam minus considerant bonitatem. Ista etiam sæpe multos repellunt ne audeant attentare viam perfectam, imo et ipsos incipientes sæpe in tantum dejiciunt ut procedere se posse desperent. Sed primum, scilicet nimius timor propter peccata præterita non debet nos impedire, quia si bene eo utimur, omnia computantur nobis in bonum prædicandi nimiram bonitatem tuam, cognoscendi te, atque

amandi et laudandi. Notandum vero quod principaliter tria damna sunt in peccatis, scilicet quod in eis meremur pœnam æternam, demeremus æternam beatitudinem, tempus (quod pessimum est) sine amore et laude nostri Creatoris expendimus. Prima duo pertinent ad hominem; tertium vero ad tuum damnum pertinere videtur, Deus meus. Cum ergo ex imdebilitate et nimia misericordia tua jam morti nos deputatos revocare digneris ad vitam tuam, tam fideliter ad te deberemus converti ut damna nostra dissimularem, et modis omnibus instare, ut laudem tuam, quam negleximus, saltem in aliquo residuo nostri temporis suppleremus. Quantum est, Domine, dissimulare timorem pœnæ propter amorem tuum? At cur propter desiderium beatitudinis nostræ minueremus famam laudis tuæ, cum eam pati æternaliter meruissemus, etiam propter furorem tuum? Primum quæremus te laudare, qui es regnum Dei, ut dicis in Evangelio: *Regnum Dei intra vos est* (Luc. xvii, 21); et: *Hoc adjicietur vobis ex superabundanti* (Luc. xii, 51). Da nobis, Domine, charitatem non quærentem quæ sua sunt (I Cor. xiii, 5), sed quæ tua sunt, ut non cogat timor pœnæ tibi servire pro peccatis, vel amor nostræ beatitudinis pro mercede, quia tempus et vires non sufficiunt nobis ad laudandum te, cujus bonitas exsuperat omnem sensum et sic pusillanimitatem timor non incutiet peccatorum. Terret etiam nos quandoque nostrorum parvitas meritum, ne ad perfectionem vitæ tendere audeamus, quia ad eam promerendum non sufficiunt. Sed huic objicitur quia tu, Domine, jussisti nos emere, et adjunxisti quia gratis emere debemus. Dixisti enim: *Sitientes, venite ad aquas* (Isai. lv, 1). Quid est, Domine, quo vinum fervoris in laude tua et lac mundæ conscientie absque ulla commutatione debemus emere, nisi quod tibi sufficit, quantumcunque parum sit, quod habemus tibi dare; imo et hoc ipsum quod damus tuum est? Inducit etiam pusillanimitatem quod indignos nos videmus, eo quod petimus: quod utrique verum est; quia si homo mille annis serviret Deo etiam ferventissime, non mereretur ex condigno dimidiam diem esse in regno cœlorum. Sed, Domine, non debemus considerare tantum nostram utilitatem, sed tuam laudem, cujus bonitas exsuperat omnem intellectum. Pusillanimes etiam facit nos quia nimia impedimenta nostra videmus. Sed, Domine, si audacter te sequi proponimus, pro certo habere debemus quod auferes quidquid nos retardat a laude tua. Quidquid enim non auferes secundum tuam voluntatem, libenter portare debemus. Stultitia enim nostra sæpe putat ea esse impedimenta quæ tua occulta sapientia ad nostrum ordinavit profectum. Quinto, terret quod non statim sentimus nos proficere, sed Domine, sæpe differs quod petitur, ut excites magis appetitum; non differs quod nolis dare, sed ut aucto desiderio abundantius possis dare. Sextum, quod retrahit nos, sunt quotidiani nostri defectus. Sed contra hoc est remedium, ut semper

A deputemus aliquam horam diei ad examinandum nos qualiter habeamus nos in interioribus et exterioribus, et quidquid invenimus quod nobis sit utile ad profectum, ad hoc firmissime laborare proponamus, et defectus quoscunque rejicere studeamus. Non autem terreat nos si forte nonnunquam aliqua die contra propositum faciamus, qua non minus proponamus, quia longe facilius redit ad te, qui ex infirmitate facit contra propositum quam qui statum suum dissimulans se non proposuit emendare; imo quandoque major est ei pœna quam culpa, et bonitas tua malis nostris novit bene uti, sæpe faciens defectus nostros ad augmentum humilitatis procedere, ut verum sit quod *septies in die cadit justus*, et fortior resurgit (Prov. xxiv, 16). Septimo, pusillanimes nos facit, quod tuam non perpendimus bonitatem. Cum enim tibi orando loquimur, non debemus te cogitare quasi durum ad exaudiendum, sed patrem benignissimum, qui etiam antequam oramus scis quid sit necesse nobis, et ex naturali bonitate tua in infinitum prior es ad exaudiendum, quantum in te est, quam nos avidi ad rogandum. Da, dulcissime Domine, ut non simus pusillanimes, sed magnanimi in infirmitatibus nostris; nos deicere contententibus medicinam tuarum gratiarum apponentes, non pusillanimes, sed magnanimi te sequi firmiter proponamus, maxime si non est in nobis tanta fortitudo quod post te gigantem, qui exultasti ad currendam viam (Psal. xviii, 6), curere possumus; hoc tamen remedium habemus, quod post te clamare possumus: *Trahe nos post te* (Cant. i, 2), et clamorem nostrum audiat et exaudiat auris tua.

CAPUT II.

De libertate, et ejus illicitibus ad perfectionem; expositio particulæ vult, in proposita Christi sententia.

Secundo innuis libertatem arbitrii sequi volentium in via perfectionis, cum dicis: *Si quis vult*; quia hoc relinquis hominum voluntati; sed nunquid potestati? Non. Sed potestatem tibi, Domine, reservasti, cum omnis potestas a Deo sit (Rom. xiii). Cur ergo causabitur homo contra te, si te sequi vult, et non potest? Certe ideo quod non te sequitur, quia licet non possit per se, tamen per te, qui non ideo reservasti tibi potestatem nostri profectus, ut non possimus, qui omnia opera nostra operaris, sed ut magis admitemur et laudemus abyssum bonitatis tuæ, quod eadem quæ tu facis in nobis, grata tibi sint et accepta, et judicas ea digna mercede, ita quod etiam *calicem aquæ frigidæ* non dimittis absque mercede (Matth. x, 42); et eo ipso nostram alicujus voluntatem, quam adeo liberam propter tui similitudinem fecisti, ut cogi non possit. Multis etiam aliis modis ad viam veritatis et perfectionis nos allicere studuisti. Unde hoc merebamur, Domine, ut ad nos descenderes, et humanitatem nostram tam mirabiliter unires, et in ea tam humiliter cum homine conversareris, nisi quod nos ad perfectionem tui amoris sic

provocare volebas, ut dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in invisibilem amorem rapiamur. Quis ergo homo dignus erat ut Filius Dei mortem pro eo pateretur? Aut quis unquam meruit tuo corpore et sanguine refici, nisi quod tu, Deus meus, in hoc ostendisti aviditatem amoris tui circa nos, ut saltem ex multitudine et magnitudine tam mirabilium beneficiorum tuorum ad mutuam dilectionem accenderes cor nostrum, et in captivitatem amoris tui redigeres? Innumerabilia nimis sunt beneficia tua, Domine, quibus voluntatem nostram excitas, ut perfecte et ardentem te sequi velimus, maxime autem quæ provocaret; imo, si sic dicere liceret, cogeret voluntatem nostram tuæ consideratio bonitatis, ex qua omnia bona creata procedunt. Quia autem pauca expertus est, et nondum exercitatus de te, qui spiritus es, spiritualiter cogitare voluerit, sic meditari de te poterit inchoare. Primo assumat in mentem suam aliquam animam virtutibus perfectam, et de illa ita specialiter cogitet, quasi nulli corpori sit conjuncta. Imaginetur autem in illa omnem perfectionem virtutum, quæ unquam de aliqua anima poterit cogitari, scilicet quam bona, quam dulcis, quam patiens, quam misericors, quam sapiens, quam charitativa, quam fidelis, quam pia, quam justa, quam vera, quam humilis, etc. Cum autem circa animam talia cogitaverit, cogitet quod hæc anima est similis creatori in virtutibus qui eam in similitudinem suam fecit, et postea transferat se ad Creatorem, ut omnia quæ in anima profecta poterunt inveniri, in Creatore infinita cogitet et immensa, et ea ipsa naturam suam esse, et sic quodam modo *invisibilia Dei per ea quæ facta sunt, conspiciat intellecta* (Rom. I, 20). Hic est quidem initialis modus cogitandi de te, Domine, quem qui sollicite sequitur meditando te, intrabit fontem vivum et dulcedinem tuæ naturæ, quæ quanto major est omnibus beneficiis tuis, tanto magis afficit nostram voluntatem, ut sequamur ardentem Jesum filium tuum ad laudem bonitatis tuæ nos informantem.

CAPUT III.

De sequentibus particulis, venite post me.

Tertio enim se dedit nostrum ductorem et instructorem, cum subdit: *Venite post me.* Quantumcumque curramus ferventer sequendo, nullus præcedit te, et nullus vadit juxta te: Omnes nos oportet ire post te, quia tu es *primogenitus in multis fratribus* (Rom. VIII, 29). Primo dicis, Domine, discipulis: *Venite, et videte* (Joan. I, 39). Postea dicis, *Venite post me, ut quod in te viderunt imitentur.* Deinde dicis: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos* (Matth. XI, 28), etc. *ut jugum tuum suave, et onus tuum leve* (ibid., 30), quod qui susceperint hilariter possint portare ad gloriam Patris tui. Tandem dicis: *Venite, benedicti Patris mei; percipite regnum* (Matth. XXV, 34). Sic, Domine, iste est fidelissimus legatus tuus, qui primo ponit se nobis in exemplum, cum dicit: *Venite et videte*; et postea invitat ad veniendum post se. Venientes ad se vocat,

A ut reficiat ne deficient. Tandem assumet ad requiem, ubi tamen requiem non habebimus nocte ac die, dicentes. *Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus Sabaoth* (Isai. VI, 3). Ibi absterges, Domine, *omnem lacrymam ab oculis dilectorum tuorum, quoniam non erit amplius mors ultra, neque luctus* (Apoc. XXI, 4), etc. Sed, Domine, quomodo istud possit esse, non bene potest comprehendere anima mea, quæ aliquo modo experta est quanta sit afflictio noscere te et non posse laudare te, cum et ipsa afflictionem generet propter gratitudinem, quod licet ei affligi, pro eo quod non potest laudare te, imo omnia quæ unquam ad laudem tuam cogitare, loqui, vel agere potest, afflictionem ei generant, quia his indignam se putat, et quia tibi in nullo poterit respondere. Si ergo anima incarcerata, in umbris collocata, sic insatiabiliter affligitur pro laude tua, quomodo satiabitur cum in meridie apparuerit ei bonitas tua, cum utique videat ad plenum eam non posse laudari. Si forte dicis mihi, Domine, quod hoc erit maximum gaudium ejus, quod perfecte cognoscet bonitatem tuam, et illam tam immensam, quod eam non poterit aliqua creatura plene laudare. Verum credo quod de bonitatis tuæ immensitate gaudebit; tamen adhuc poenitet eam perfecte non posse laudare, nisi aliquo modo vulnera ejus alligarentur, et percussuræ plagæ ejus sanarentur, quia tunc primum oleum additum esset camino. Unde si placet tibi, Domine, credo quod etiam poena et afflictio laudis tuæ, quam habet hic anima, ibi satiabitur et alligabitur palo laudis, cum tu qui reple in bonis desiderium nostrum (Psal. CII, 5), tantum dederis te laudare quantum desideramus, imo longe supra desideratum. Sic enim dixisti: *Quia vos plorabitis et flebitis nunc, mundus autem gaudebit. Tristitia vestra vertetur in gaudium* (Joan. XVI, 20). Sanata autem poena, quam hic habuit, et impleto quod hic desideravit, aliam poenam pro majori laudatione ibi, sicut nec hic, a se habere non potest. Tu etiam non dabis ei, qui *omnia disponis in numero, pondere, et mensura* (Sap. II, 21), quia tunc non erit tempus flendi, sed ridendi, cum apparuerit nobis tuus unicus Filius, si volumus post ipsum venire.

CAPUT IV.

D *Quod non simus nostri, sed Dei; ad illud, abneget semetipsum.*

Quarto ergo ostendit nobis initium viæ, qua debemus post Christum venire, cum dicit, *abneget semetipsum.* Qui ergo in via perfectionis vult sequi Christum Jesum, laboret primo ut *abneget semetipsum.* Merito ergo debemus nos abnegare, cum nihil juris habeamus in nobis. Sunt autem septem causæ, quarum quælibet sufficeret hominem compellere ut fateatur in se nihil juris habere. Prima, quia tu, Domine, nos creasti; sicut ergo nihil in nobis boni est, quod tu non creaveris, ita dignum est quod omnia bona nostra sint tua, quæ nullo modo licet auferri a te Sancto sanctorum, ne sacrilegium committamus. Cui ergo non abnegaremus nos, qui

nostrum non sumus? Nam quodcumque aliquid a nobis abnegamus, nec hoc abnegatum propter te conferimus, sed aliunde quantumlibet etiam modico temporis spatio donamus, mox alienum invadimus. Secunda causa est, quia nos æternæ morti deditos tua morte pretiosissima redemisti, pro omnibus mortuus es, *ut qui vivunt jam sibi non vivant, sed ei qui pro omnibus mortuus est (II Cor. v, 15)*, ut dicit Vas tuum electum. Ergo sicut omnes et totos redemisti, sic et omnes et toti tui sunt. Qui vult ergo salvus esse, restituat tibi illum pretiosissimum sanguinem quem pro eo sudisti. Tertia, quia nos ingratos omnibus bonis tuis et aversos a te propter peccata a diabolo defendisti, postquam a te nostro Domino recessimus turpiter et inique, sub tua protectione esse merito non deberemus. Sicque nos hostis sine defensione captivos habens ad suam voluntatem, debuisset in æterna supplicia demersisse, nisi tu ex superabundanti bonitate nos defendisses ab eo, et ad pœnitentiam reservasses, et propter hanc causam proprie sumus tui servi, quasi ab hoste servati. Similiter tui sunt quicumque per tuam gratiam laqueos diaboli evitarint, et ideo tibi nihil auferri debet ex eo quod vel te dante non cecidit, vel si ceciderat est erectum. Quarta causa est, quia cum æternam mortem peccatis nostris meruissemus, tu nos reduxisti ad vitam, eam dimittendo. Cur ergo tibi non vivemus nos penitus abnegando, a quo habemus quod æternaliter mortui non simus? Quinta causa est, quod eadem bonitate qua nos creasti, etiam conservas, ne in nihilum redigamur. Quomodo enim aliquo subsistere valeamus, nisi te conservante? Si ergo tu es vita nostra, nulli alii vivere debemus, sicut nullo alio subsistere valemus. Sexta causa est securitas; qui enim se totum abnegat, ut Deum habeat, qui sibi perit ut tibi valeat, qui sibi nihil est ut tibi aliquid sit; si nihil in se habet, nihil sui amittere timet, sed semper securus est te quod tuum est conservare. Si minentur ei pœnæ inferni, vel ignis purgatorius, parum timore eorum afficitur, quia cantabit vacuus coram latrone via'er: et se non timet perdere qui se abnegat. Si enim tu eum, qui tuus est, ad pœnas mittere velles, semper tamen de te in bonitate sentiret, paratus sustinere quod velles, nec diceret: Cur ita facis? Cui prædicta sententia non placet; at ei, Domine, se abnegare, ut intelligat. Septima vero causa deberet maxime nos urgere; scilicet ut tibi vices redderemus sive responderemus quia *puer natus est nobis, et filius datus est nobis (Isai. ix, 6)*; qui das quotidie te nobis in cibum, et tandem dabis te nobis in præmium, et in mercedem magnam nimis. Domine, quid dignum poterit esse tantis beneficiis tuis? Quid ad hoc dignum poterimus dare? An oportet aliquid præter id nos penitus abnegare et tibi dare, dulcissime Domine? Si unus homo esset tanti quanti omnes creaturæ, quas unquam fecisti, quantus esset, si daret se totum tibi, qui dedisti te totum nobis, cuius bonitas in infinitum præponderat? qui se putat meliorem

quam te, tantum de se reservet tibi, quanto meliorem se putat quam tu. Propter huiusmodi causam dicit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum (Matth. xvi, 24)*! imo, Domine, jam cogor, dicere (salvo verbo tuo) quod nullus semetipsum valeat abnegare. Quomodo enim se abnegabit, qui nunquam aliquid juris in se habuit? Sed, Domine, in hoc verbo ostendis maximam gratitudinem tuam, ut hoc tanti æstimes ut quicumque in se sibi aliquid juris usurpaverat, ulterius se tibi rapere non attentet. Da mihi, Domine, ut me abnegem, imo ut reddam quod rapui violenter. Debemus autem secundum legem ablatum reddere in quadruplum (*II Reg. xii, 6*), ut non solum nos, sed et nostra reddamus, scilicet naturalia, fortuita et gratuita. Naturalia sunt, quæ communiter natura omnibus hominibus administrat; quædam in anima tantum, ut intellectus et affectus; quædam in corpore, mediante anima, ut quinque sensus interiores. Reddamus ergo intellectum, sed suum proprium relinquentes, qui nos multum a cognitione veritatis impendit. Quamdiu enim homo sensu suo ita innititur ut ab eo recedere nolit, vix sensum alterius quantumcunque rationalem apprehendit. Faciendum igitur est secundum Apostolum: *Quicumque inter vos sapiens esse vult, stultus fiat, ut sapiens sit (I Cor. iii, 18)* Si enim humiliter se stultum reputaret ad tempus, tunc veram sapientiam a te, sive a tuis apprehendere te posset, quia *ubi humilitas, ibi sapientia (Prov. ii, 2)*. Paulus enim creditur didicisse Evangelium in illis tribus diebus, cum cæcus esset (*Act. ix, 9*). Reddamus etiam affectum Deo, semper postponendo nostram voluntatem voluntati divinæ, et maxime in oratione nostra, quia in omni oratione nostræ utilitati suam debemus præponere voluntatem, imo suam voluntas, si ea recte utimur, semper est nostra utilitas. Sæpe autem venit de proprio sensu quia non credimus Domini voluntatem esse quidquid circa nos contingit, et ita abutimur ea, minus grate suscipiendo, sicut dicit Augustinus (*l. x Confes. vi, 26*): « Optimus ille tuus minister est qui non hoc a te audire desiderat quod ipse voluerit, sed hoc velle quod a te audiet. » Sed cum his duobus, scilicet intellectu et affectu, et quinque sensus exteriores reddamus, mortificando eos ab omnibus vanitatibus, et ad tuum obsequium convertendo, jam aliquantulum habemus de prima parte quam nobiscum abnegare debemus, scilicet de naturalibus bonis. Secunda pars sunt fortuita, quæ dicere possumus temporalia, et amicos. Hæc enim omnia calcanda sunt, ne impediant tuum amorem. « Minus enim amat te, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat, ut dicit Augustinus. » Valde deberet homo indignari, diligere modica quem tantæ dignitatis fecisti, ut ei liceat te amare. Occulius autem nocet nimis amor amicorum quam temporalium, quia tegit se velamine charitatis, ita quod sæpe putet homo charitatem esse quod dilectio est carnalis, quæ ita dulciter et suaviter mentem captivam tonet, quod ne-

sciat homo quam duris vinculis fuerit ligatus, nisi postquam fuerit absolutus. Sic totam cor nostrum tuo debemus amari, ut quidquid de eo alteri damus, tibi subtrahamus? Necessarium ergo est ut omnia, quæ fortuna nobis offert diligenda, sive res temporales, sive amicos, propter te abnegemus. Tertia pars restitutionis sunt gratuita, scilicet virtutes, quas in fontem suum penitus refundere debemus, nihil ex his nobis ascribendo, sed tibi, a quo omne donum perfectum (Jac. 1, 17), pro eis grates referendo. Si omnia, quæ in his tribus, scilicet bonis naturalibus, fortuitis et gratuitis, inveniuntur, abnegamus, nos tibi quod fraudavimus in quadruplum restituimus, et hoc sit nobis initium vitæ perfectæ, sic nosmetipsos penitus abnegare.

CAPUT V.

Excutiuntur verba illa, tollat crucem suam.

Quinto consideratum est quale medium perfectionis sit nobis propositum, ut ambulemus per ipsum, scilicet ut crucem nostram tollamus. Crux autem a cruciatu dicitur. Domine, si crucem nostram tuum servitum dicerem, secundum opinionem eorum hoc intelligerem qui nesciunt quoniam jugum tuum suave est, et onus tuum leve (Matth. xi, 30), nec sentiunt quam bonus et quam suavis tuus sit spiritus in nobis. Dico autem crucem esse cruciatum cordis, quem de hoc habere debemus quod non sumus ita fideles et ferventes in omni servitio tuo et laude tua ut deberemus. Hæc crux habet longitudinem, latitudinem, sublimitatem, atque profundum. Debemus ergo habere cruciatum, eo quod non tantum humiliamur ut deberemus, et hoc est profundum crucis. Non tantum amamus et laudamus, quantum bonitas tua exigit, et hæc est sublimitas. Non sumus tam fideles ut deberemus, et hæc est latitudo. Quod non semper continuamus, nec laudem tuam copiose extollimus, nec ab infidelitate toto nisu desistimus; et hæc est longitudo. Ad profundum humilitatis cogit nos primo propria cognitio; satis enim est homini, ad humilitatem, cognoscere seipsum, maxime si recordamur iniquitatum nostrarum antiquarum, quia inique in conspectu tuo egimus, Deus meus, quia revera tam fidelis nobis es quod etiam in peccatis nobis existentibus peccata dimittere, et gratiam tuam tam abundanter, sicut vellemus, largiri es paratus. Quanto majora quis de te præsumit, tanto magis necesse est eum humiliari, quia tanto nequius egit contra te peccando, quanto tu interim largius ei benefacere cogitabas. Unde Bernardus: « Quanto benignius de illo, tanto indignius de me sentire cogor. » Item, defectus quotidiani humiliant, eo quod ita instabiles in laude tua sumus, imo nunquam in eodem statu permanemus. Quanto tu quotidie pronior es ad indulgendum, tanto plus humiliat contra tuam delinquere bonitatem. Item, pondus gratiæ humiliat et deprimit, cum consideramus quod ea indigni sumus, qui magis in inferno esse merueramus. Item, quod tu tantum humiliatus es pro nobis, Domine Deus meus. Item, quod in natura divinitatis tuæ

A omnem excedis humilitatem, cui si velimus similari necesse habemus humiliari. Item, quod adeo tam frigidi sumus ut nec amore, nec laude, nec in aliquo respondere tuæ bonitati possumus. Hæc et multa alia, quæ magis communia sunt, ad humilitatem nobis sufficiunt, imo superbiæ nullum locum relinquunt. Valde autem necessaria est nobis profunditas humilitatis ad tuam sublimitatem, quia quanto quis se reputat indigniorem, tanto magis gratus est beneficiis; et quanto gratior, tanto magis laudabilior, et qui maxime gratus est, maxime te laudabit. Dicitur igitur nobis, Domine, veram humilitatem, id est, ita cruciari, quod in hac vita non possumus ad plenum humiliari, ut sic habeamus crucis profundum. Sublimitas crucis est cruciari pro eo quod te ad plenum B laudare non possumus et amare. Quod causa amoris tui habemus, quæ lingua dicere, vel quis intellectus sufficiat capere, nescio. Si aliquid gratis amare volumus, ubi melius quam in te amorem nostrum locabimus? Si pro muneribus, quanto plura dabis? Sed quanto plus promittis, tanto magis gratis amari mereris. Si amare volumus eos qui nos amant, quanto æquius nos te amabimus? Et si expectamus et desideramus ut quis extorqueat a nobis amari, nonne tu es Deus meus, qui tam crebro pulsas et mendicas ad ostium nostrum dicens: *Præbe, fili, cor tuum mihi* (Prov. xliii, 26), imo et sæpe repulsus, te iterum ingeris impudenter. Si vero aliquid volumus diligere, quia bonum, cur non potius te immensum bonum, qui totum nostrum tibi vindicas affectum, ut bonitatem tuam amemus et laudemus? C Si vero aliquid dignum judicamus amore nostro quod tanta fecerit pro nobis, cur non judicamus similiter de te, qui tot et tanta fecisti pro nobis? Si vero consideramus passiones tuas, tu animam tuam pro nobis dignatissime posuisti, ut totam animam nostram possideres. Infinita sunt, Domine, quæ nos te amare compellunt, quia omnia quæ creasti, tuam prædicant bonitatem, quam qui in omnibus non intelligunt, non tibi, sed suæ impotent cæcitati. Sed quia « probatio dilectionis, exhibitio est operis (GREGOR), » necesse habet anima sic se conformare ad dilectionem tuam, ut sicut te habes ad eam, sic semper se ad te habere nitatur. Maxime autem in istis. Primo, sicut tu amas semper, ita et ipsa semper amet, et hoc ostendere tibi nitatur, ut omnem affectum suum tuæ contemperet voluntati. Sunt autem quatuor affectiones, ad quas aliæ reduci possunt, scilicet gaudium, dolor, spes et timor. Primæ duæ sunt circa præsentia, vel præterita, et aliæ duæ sunt circa futura. Sic igitur tibi confirmare nostras affectiones debemus, ut de omnibus quæ tibi adversa sunt timeamus et doleamus; et quæ tibi honesta, de his speremus et gaudeamus, omnes alias affectiones de cordibus nostris effugantes. Quanta utilitas in hoc esset quod falsas et inutiles affectiones vitaremus? Utique si homo se vere secundum has quatuor affectiones examinaret, quando aliquos motus sentiret, quomodo tu eum

eriperes? Domine, solus nosti. Si enim originem motuum nostrorum diligenter adverteremus, sæpe inveniremus esse vitia, quod putavimus esse virtutis, et sæpe illo impedimur quo credimus promoveri. Secundo, sicut semper habes nos præ oculis tuis, ita etiam te semper debemus cogitare præsentem. Hoc cogit nos ab omnibus cogitationibus nostris, verbis, factis et moribus esse sub moderamine disciplinæ, quoniam non audeat sponsa inhoneste se habere sponso suo præsentem, imo in omnibus intenderet sibi placere, et quærere ab eo consilium et auxilium, ut in omnibus secundum suam posset agere voluntatem. Cum autem in omnibus tibi placere intendimus, semper securam conscientiam habebimus, etiamsi se aliquid minus utile præter te intentioni nostræ ingesserit incidenter. Tertio, sicut semper et continue servis nobis, omnia opera nostra operando vel sustinendo, ne esse desinamus, vel per alios, vel quocunque modo, ita nunquam particula diei bonæ debet nos præterire quin in tuo servitio expendamus. Quarto, sicut semper tuetis nos, et custodis nos ab omnibus malis, sive per te, sive per tuos, ita diligenter debemus nos abstrahere ab omnibus quæ nos possent in tuo servitio impedire. Quinto, sicut largitas tua nunquam lassatur in dando, ita nunquam debemus voluntarie deficere in orando. Sexto, sicut semper es benignus in relaxando, ita nunquam debemus defectibus nostris terri quin statim post culpam veniam postulemus. Quando enim cor hominis est distortum, et a te quo lammodo alienum, multo est pronius ad levitates et ad quærendas exterius falsas consolationes quam fuerit dum apud te esset. Unde non est differenda acquisitio veniæ, ne diuturnior recessus difficiliorum reditum operetur. Taliter nos debemus ad te habere, et semper cruciari quod te tantum non amamus ut debemus. Quomodo autem te laudare debeamus, et de quibus gratias agere debeamus, est in principio supra dictum. Da nobis, Domine, toto desiderio ad amandum et laudandum te aspirare, et pro eo quod digne non possumus, cruciari, et hoc nobis tollendæ crucis sit altitudo. Latitudo autem crucis est fidelitas semper spiritum crucians et dilatans, ut omnem hominem subjiciat tuæ laudi ac servituti. Hac maxime facit hominem in oratione communem cogens ut quidquid sibi vel aliquibus specialiter suis desiderat, quia eos humiles quodammodo videt, nihil tamen hominum, sed totum ad laudem tuæ desideret bonitatis. Unde cum fidelitas maxime in oratione consistat, considerandum est qualiter debeat orare qui voluerit exaudiri. Debet enim orare sapienter, ardentem, humiliter, fideliter, perseveranter et confidenter. Sapienter, ut ore quæ tuæ laudi sunt expedientia et proximorum salutis. Si vero in quibusdam dubitamus utrum expediant, sicut salus corporis, et similia quæ quandoque nocere, quandoque prodesse possunt, pro his semper sub conditione est orandum, scilicet si tibi sit placitum et honestum. Ardentem, scilicet

A devote vel ad minus seriose, ut cum bene videamus quid petendum sit a te, intente de corde nostro petamus, non alienis, sed propriis verbis cordis vel oris, quia utraque æque intelligis et auscultas. Humiliter, ut non de nostro merito, sed tantum de tua gratia confidamus. Quamvis enim peccata dimiseris, et quandoque aliquid tibi servitio concedas, semper tamen tales nos reputare debemus, quæ nos ipsos peccando fecimus, qui nihil nisi malum per nos facere possumus. Fideliter, ut in oratione offeramus nos ad carentiam omnis gaudii et patientiam omnis pœnæ quæ ad utilitatem nostram cedere valeat per tuum adiutorium, ut in exauditione desiderii nostri actio tuam laudem attollat. Sed, Domine, merebor sic offerendo me tibi, cum tamen, ut lotus tuus, ad hoc teneat, etiam si nunquam volueris me exaudire. Perseveranter, ut nunquam cessare proponamus a desiderio omnium quæ tibi sunt laudabilia et honesta. Si qua vero in nobis vel in nostris supervenerit necessitas, quamvis pro hac semper cum intentione non possumus orare, tamen aliquoties, cum omni fidelitate qua possumus, pro ea orabimus, et deinceps voluntati tuæ nostrum desiderium commitemus, semper primam fidelitatem, et si non in actu, tamen in habitu retinentes. Confidenter, ut postulemus in fine nihil hæsitantes. Sunt autem septem causæ quæ cogunt nos tuæ confidere bonitati. Prima, quia justum omne desiderium tu das, et ad quid dares, nisi etiam velles exaudire? Secunda, quia non ad nostram utilitatem, sed ad tuam gloriam volumus exaudiri. Tertia, quia majora, quæ pro nobis fecisti, animant nos ut etiam de minoribus confidamus. Omnia enim quæ petere possumus tam minora sunt quam quod dignanter pro nobis es incarnatus et passus. Quarta, quia tam facile est apud te in maximis, quam in minimis exaudire. Quinta, quia nos ad hoc provocat tuæ consideratio bonitatis. Sexta, quia intercessorem te, Jesu Christe, habemus, et omnes sanctos. Septima, quia infinitam ad nos habes bonitatem. Si enim modica dilectio quam ad te habemus ad hoc nos cogit, ut in omnibus tuæ voluntati libenter parere velimus, cur idem de inæstimabili dilectione tua non præsumeremus? Alioquin fideiiores vellemus apparere quam tu, si tales nos tibi exhiberemus, qualem te nobis econverso non crederemus? Sic, Domine, orabimus, et propter hoc in oratione confidentiam habebimus; nihilominus tamen cruciabimur, quod hoc digne exsequendo omnem hominem ad tuam laudem per effectum trahere non possumus et amplecti; et hæc spiritualis nostræ crucis est latitudo.

CAPUT VI.

De perseverantia in cruce: ad illud, quotidie.

Longitudo autem crucis tuæ toti vitæ nostræ debet commensurari, ut quamvis consideremus tecum esse jucundum, et te in domo tua laudare, et in abyssu tuæ dulcedinis absorberi, tamen non tædeat nos portare crucem tuam, cruciari scilicet in

misera hac vita pro tuæ laudis augmento. Quid magni est, Domine, si tecum sim in patria, ubi sum securus ab omni malo et ubi habeam quidquid volo? Da mihi, Domine, ut nunquam me pungendo sic superent clavi timoris et miseræ hujus vitæ, ut ante velim descendere vel saltem deponi de cruce quam a te, Domine, hoc fuerit mandatum. Sed neque hoc desiderarem, ut ab hac cito facias me deponi, sed ut semper mallet propter te pendere in cruce quam a miseris his facias me in abscondito sepeliri. Tu enim, Domine, nec descendisti de cruce, nec sic te deponi petisti. Voluntas ergo semper affligendi pro augmento tuæ laudis, crucis erit longitudo. *Si quis vult venire post me, tollat crucem suam quotidie, et sequatur me* (Luc. ix, 23), et sic currat per medium viæ perfectionis. Si nos tollamus, Domine, tu ipse portabis. Finem autem viam perfectionis, id est perseverantiam in voluntate, semper pro te patiendi innuis in eo quod dicis *quotidie*. Si enim uno die, prius quam tu jusseris, crucem deponere volumus; eam quotidie non tollimus. Qui autem perseveraverit usquequo eam deponas. hic in abundantia laude tua sepulcrum ingreditur pacis æternæ. Quamvis in hoc verbo intelligere possumus quod sicut cruciatus pro

tua laude quotidie deficiendo cadit, ita crucem quotidie tollere debemus, laudis tuæ desiderium resumendo.

CAPUT VII.

Pressio post emorum verborum, et sequatur me.

Qua vero intentione in via ista sit ambulandum, innuis ultimo cum dicis, *sequatur me*. Quod tam de gressu corporis quam de mentis possumus intelligere. Quia multi non solum portantes crucem, sed et se suspendentes in cruce, te gressu corporis sunt secuti. Sequamur igitur te non tantum gressu bonorum operum, sed et intentione cordium, ut non solum consideremus quibus operibus nos præcesseris, sed qua intentione feceris, et in hac te sequi studeamus. Invenimus autem quod in omnibus cogitationibus, verbis et factis tuis principaliter quæsieris gloriam tui Patris. Tu ergo, Domine Jesu Christe, dirige intentionem nostram, ut in omnibus gloriam ejus quæramus et tuam, nos abnegando, profundum, sublimitatem, latitudinem et longitudinem crucis portando, et in ea perseverando ad laudem et gloriam tuam, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis ac regnas, Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

TRACTATUS

DE CONCEPTIONE B. MARIE VIRGINIS ²²⁸

Principium, quo salus mundi processit, mihi considerare volenti occurrit hodierna solemnitas, quæ conceptione beatæ Matris Dei Mariæ multis in locis festiva redditur ²²⁹. Et quidem prisca temporibus frequentiori usu celebrabatur ²³⁰, ab eis præcipue in quibus pura simplicitas et humilior in Deum vivebat devotio. At ²³¹ ubi et major scientia et præpollens examinatio rerum mentes quorundam imbuat et erexit, eandem ²³² solemnitatem, sprete pauperum simplicitate, de medio sustulit; et eam quasi ratione vacantem ²³³ redegit in nihilum ²³⁴. Quorum sententia eo maxime in robur excrevit quod ii, qui eam protulerunt, sæculari et ecclesiastica auctoritate divitiarumque abundantia præminebant. Sed cum ego et priscorum simplicitatem et modernorum ingeni sublimitatem mecum revolverem, cecidit in mentem quædam divinæ Scripturæ verba in medio ponere; et quid iudicii de singulis gerant, pro meo sensu pia consideratione perpendere, quatenus ²³⁵ sua auctoritate probetur quid cui attri-

buendum, quid mei similibus sit certa magis ratione sequendum. Et de simplicibus quidem in ipsis verbis invenitur quod cum eis sit sermocinatio Dei. Illos vero quos multa scientia sine charitate perlustrat ferunt eadem scientia inflari potius quam veri boni integritate solidari. Cum ergo illos Dei sermocinatio instruat, et istos sua scientia quadam ventositate distendat, qui æqua discernere non verentur cui magis parti sit cedendum, precor, edicas, colloquio videlicet Dei inhaerenti, an de sui cordis perspicacia ultra æquum tument. Et hi quidem ut nulla memoria de conceptione Virginis Mariæ in Ecclesia filii ejus fiat, non sibi rationis ²³⁶ videri affirmant, eo quod ex ²³⁷ nativitate illius quæ ubique festive recolitur, conceptionis ejus exordium satis memoretur, nec enim, aiunt, nata esset, si concepta non fuisset. Et cum in lucem ex materni uteri secreto prodiret, clarum fuit quod in alvo parentis concepta ²³⁸ in humanam formam concrevit. Cum itaque corporis ejus specificata compositio, et in hujus mundi latitu-

VARIE LECTIONES.

²²⁸ Collatus est cum mss. Cluniac. et Corb. — Ms Cluniac. incipit: Tractatus B. Anselmi De conceptio B. Mariæ Virginis ²²⁹ Ms Corb. et editio Ray quæ de conceptione .. locis recolitur ²³⁰ Ms Corb. a quibusdam præsentibus temporibus... celebratur ²³¹ Ms Corb. Atque. ²³² Ms Corb. tandem ²³³ Ms Corb. carentem ²³⁴ Ms Corb. vinculum ²³⁵ Ms Corb. quantum ²³⁶ Ms Corb. non sine ratione ²³⁷ Ms Corb. in ²³⁸ Ms Corb. in peccatis concepta